

BALASSAGYARMATI HONISMERETI HÍRADÓ
— A MADÁCH IMRE VÁROSI KÖNYVTÁR ÉVKÖNYVE 2010

(Könyvismertetés)

Helytörténeti Gyűjtemény, 2011. szeptember 8.

A városi könyvtár kiadásában megjelent a Balassagyarmati Honismereti Híradó 32. évfolyama, ahogy ezt már 32 év óta megszokhattuk. (Annyi tartalmi változás azért van a borítólapján, hogy 2004 óta kiegészül még egy címmel: A Madách Imre Városi Könyvtár Évkönyve.) Lehet, hogy meglepő, mégis a bemutatását első és utolsó lapjának a tartalmával kell kezdenem. Az első lapról tudhatjuk meg, hogy nemcsak a kiadás, hanem a gondos szerkesztés is a könyvtár két munkatársát – Ács Zsuzsannát és Vas Ágneszt – dicséri. Az utolsó lapról pedig a támogatók névsorát olvashatjuk le, akiket köszönet illet meg. Ebben a névsorban szerepelnek azok az intézmények és hivatali emberek, akik segítették a megjelenését. Ugyanakkor tiszteletre méltó a névsornak a része, amelyik azokat a magánembereket sorolja fel, akik hozzájárultak a megjelentetés költségeihez, azaz magukénak érzik azt a kiadvány, amely évről évre nem csupán az ország, hanem a világ minden részébe elviszi a város hírét. Támogatásuk, segítőkészségük fontosságát méltatni nem lehet elég jó szavakat találni.

Megkapván a meghívót elolvastam, először meglepődtem: az áll ugyanis rajta, hogy könyvpremier. Valahogy úgy voltunk vele korábban, hogy a híradó az újság és a könyv között áll, amit legfeljebb ismertünk vagy bemutatunk. De igazuk van a szervezőknek: aki végigtanulmányozza éppenséggel az idejévkönyvet, egyet fog érteni velük, tényleg nem túlzás a használni a könyvpremier kifejezést.

Balassagyarmaton évente sok kiadvány lát napvilágot, azonban ezek között van egy olyan, amelyikről tudjuk, hogy meg fog jelenni, mégis érdeklődéssel várjuk: és soha nem okozott csalódást, mindig tudott újat mondani a város régmúlt és közelmúlt történelméről, hajdani emlékezetre méltó és ma élő, a közfigyelmét megérdemlő lakóiról. Bizton állíthatjuk, hogy egy-egy értékes várostörténeti tanulmány vagy forrásközlés nélkül egyik szám se jelent meg. Végigolvasva a híradót, mondhatom: így van ez most is. Az elnevezése maga is mutatja, hogy a városról, annak lakóiról kíván szólni. Ugyanakkor túl is lép a város határain, tud szólni az innen elszármazottakhoz is. S hogy ez mennyire így van, elég a névmutatót megnézni: nem kevesebb, mint hét oldalon sorolja fel a 2010-es kötetben szereplő, Balassagyarmathoz valamilyen vonatkozásban kötődő személyeket! Más szempontból is több mint egy városi közösség híradója, hiszen olyan megyei ünnepekről számol teljes részletességgel, mint a Balassagyarmaton tartott Madách ünnepség, továbbá beszámol neves hazai és határon túli alkotóknak a – közvetlenül vagy közvetetten városhoz kötődő – munkásságáról. A 2010-es kötetben ezt bizonyítja a Huncik Péterrel készült beszélgetés vagy Sümegh László könyvének ismertetése. A Híradó mindenképp előtt egy kisváros lakóihoz szól, de mégsem provinciális, mert a település

ezerbogu emberi és történelmi kapcsolatrendszere biztosíték arra, hogy minden eseményével, jelentős személyiségével túlnyúlik majd a város határain.

Több mint három évtizede jelenik meg, sosem volt hivalkodó külseje, bár az adott kor technikai lehetőségeit követte. S ha formájában, szerkezetében természetesen változott is, tartalmi gazdagsága változatlan. Az idei híradót a szerkesztők 14 egységre tagolták: Madách ünnepség, Madách-díjasok, Horváth Endre-díj, emlékülések, múltidéző, a város barátainak találkozója, visszapillantó, könyvbemutatók, emléktáblák, bélyegek, kiállítások, filmbemutatók, (városi és országos) kitüntetések, rendezvénynaptár, nekrológok.

A híradó tartalmi gazdagságát mindezek eléggé jól szemléltetik, de emellett ki kell emelnem egy másik vonását is, mégpedig azt, hogy személyes tud lenni, vagyis a köztünk élő tevékeny embereket nem mulasztja el megszólaltatni, illetve szívügyének tekinti róluk szólni. Személyes, emberi vonását olyan rovatainak köszönheti, mint a híradásnak a kitüntetett helyben lakó vagy a városhoz kötődő személyekről, továbbá a megemlékezéseinek az elhunyt a jeles személyiségekről, illetve a visszaemlékezéseknél.

Lássuk a nagyobb egységek tartalmát! Madách-ünnepség: a költő születésnapján a város a megye kulturális fővárosává válik. Nem csak a halhatatlan alkotóról szóló megemlékezések miatt van ez, hanem a díjazottak okán is, akik gyakran országos, sőt világhírű emberek. A Horváth Endre-díj, a Jobbágy Károly és a Horváth Endre-emléknap azt példázza, hogy a város ápolja a hozzákötődő hajdani jeles személyiségek (jelen esetben: Mikó Zoltán, Szalkay Zoltán, Málnássy Ferenc) emlékét. A múltidéző rovatban kapott helyet Zonda Tamás családtörténeti ihletésű életrajzi írása. Teljesen más indíttatású Hangodi Lajos tanulmánya a telegráf és a távíró balassagyarmati történetéről, amely alapos könyvészeti és levéltári kutatásról tanúskodik. Csekey László írása a város postatörténetéről és a képeslapokról azt bizonyítja, hogy még a legegyszerűbbnek tűnő képes- vagy levelezőlap is igen sok művelődéstörténeti adattal tud szolgálni a hozzáértő számára. Hegedűs Ábel cikke losonci Szabó Imre névjegyéről meggyőzhet bennünket arról, hogy tréfamesterek márpedig léteztek a XIX. század második felében is. Egy nem mindennapi gyűjteményről, a Pap Tamás által létrehozott balassagyarmati közúti szakgyűjteményről írt Szászi András. Balassagyarmat barátainak budapesti találkozójának programjából ebben az évben csak a szokásos polgármesteri beszámoló került be az évkönyvbe. A visszapillantó három cikke szintén bizonyítja, hogy a híradó sohasem tévesztette szem elől emberekről szól emberekhez. Ezt érezhetjük akár a börtönről, akár a Kiss Árpád iskoláról olvasva, de különösen a Kunné Kubicza Erzsébettel (Erzsike névvel) készített beszélgetésben. Ha a könyvbemutatók közül csak azt emeljük ki, hogy milyen könyvek jelentek meg a várossal kapcsolatban, máris szembeütni a sokszínűség: a gimnázium tablókönyve, Bacsik Katalin verses kötete, és Reiter László (Laci bácsi) emlékére-tiszteletére az írásaiból megjelentett válogatás. Hogy a város kulturális sokszínűsége benne van az országos vérkeringésben igazolhatja az a három rövid hír, amely arról tudósít, hogy Szabó Lőrinc- és Megyery István-emléktáblát avattak, postabélyegen pedig Réti Zoltán Madách illusztrációiból adtak közre többet. A város gazdag

képzőművészeti életéből e számban a 75 éves Bacsúr Sándor, Kirják Miklós és Lőrincz Katalin kiállítása kapott helyett. Alighanem a város művelődéstörténetéhez tartozó kuriózum, hogy két filmről is beszámolhat a híradó: az egyik a város múltjának dicső pillanatát örökíti meg – Matúz Gábor: A legbátrabb város – a másik pedig a jelenét villantja fel – Pekár István: Tündérváros. Aki pedig mélyebben és részletesebben érdeklődik a város mindennemű eseményei iránt, annak a rendezvénynaptár böngészését ajánlom: megláthatja belőle, hogy mennyi minden nagyszerű dolog maradt ki a híradóból. Abból a híradóból, amely a mögötte álló Honismereti Körrel és Városi Könyvtárral a helytörténet, illetve a honismeret legfontosabb bástyája Balassagyarmaton. Azé honismereté, aminek a tevékenységéhez legalább négy, alighanem nélkülözhetetlen társadalmi-emberi értéket írhatunk: a tudományos hozzáadatot, a közéleti szerepet, a kíváncsiság felkeltését és abból fakadó olthatatlan tudásszomj csillapítását, valamint az érzelmi-értelmi kötődést.

Arra biztatom hát Önöket, hogy szabad perceikben lapozgassák át az idej híradót, remélem, mindenki megtalálja benne a számára fontosat: a tudományt, a közéletiséget, a kíváncsiskodást és az érzelmi-értelmi kötődést. Ennek fölöttébb erős óhajlásában mindenkinek hasznos, ugyanakkor kellemes olvasgatást kíván a 2010-es híradó ajánlója, azaz jómagam. Köszönöm a figyelmet!

Dr. Hausel Sándor

főlevéltáros